

## НАВИЧКИ ПИСЬМА ТА ЇХ РІЛЬ У ВИВЧЕННІ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

### WRITING SKILLS AND THEIR ROLE IN LEARNING JAPANESE

Сучасне життя – це нестримний та неупинний потік інформації, вир подій, в якому ми перебуваємо і невід'ємним осередком якого є. Кожен з нас знаходиться в центрі процесів цифровізації та глобалізації. Відповідно, кожна гілка життя, так чи інакше, є дотичною до цих процесів.

Говорячи про галузь освіти, з упевненістю додамо до вищезгаданих процесів ще й міжкультурну комунікацію. Хоча у свідомості цей термін насамперед асоціюється з усним спілкуванням, слід зазначити, що надзвичайно важливу роль відіграє і письмо та писемність.

Кожна мова світу, як жива, так і мертва, репрезентована символами письма. Звісно, географічне положення, оточення, суспільне життя, історичний розвиток, становлення, ствердження народів та націй чинили вплив на зародження, виникнення, напрацювання та видозміни знаків письма, організованих в абетки. Зазвичай, саме з ознайомлення з літерами починається вивчення іноземної мови.

Відомо, що японська писемність сягає корінням давнини, є ідеографічно-силabisною, базується на двох абетках – катакані та хірагані, – ієрогліфах та ромадзі.

Починаючи навчання японської мови з літер, що цілком різняться від написання українських, здобувачі освіти поступово починають пізнавати світ східної мови, на порозі вивчення якої стоять, долають міжкультурний шок, звикають до тонкощів прописування, виведення ліній та кривих. Від літер переходять до ієрогліфів. І це надзвичайно важливо, адже букви, організовані в слова, а слова у словосполучення та речення зберігають у собі глибинні смислові значення, набуті знання та досвід численних поколінь того чи іншого народу. І, володіючи письмовими навичками, студенти мають можливість стати гідними комунікаторами, зануритися у різномірний процес спілкування, починаючи з простих повідомлень у соціальних мережах і сягаючи рівнів бізнесу та навіть міжнародних договорів, важливих документів та домовленостей, які існують не в усній, а саме у письмовій формі.

Тож, на нашу думку, вибудовуючи освітній процес викладання та вивчення іноземної мови, слід приділяти значну увагу освоєнню студентами писемності та навичок письма. Задля підтвердження даного твердження ми вирішили дослідити, як виконання різномірних, стандартних та сучасних, письмових завдань з японської мови впливає на рівень знань здобувачів освіти та яку роль відіграють у процесі комунікації.

**Ключові слова:** гідний комунікатор, комунікація, освітній процес, писемність, письмові завдання, письмові навички, різномірне спілкування.

Modern life is a relentless and continuous stream of information, a whirlwind of events in which we exist and are an inseparable part. Each of us is at the center of the processes of digitalization and globalization. Consequently, every branch of life is, in one way or another, connected to these processes.

When speaking about the field of education, we can confidently add intercultural communication to the aforementioned processes. Although this term is primarily associated with verbal interaction, it is important to note that writing, as well as literacy, also plays a vital role.

Every language in the world, whether living or extinct, is represented by written symbols. Naturally, geographic location, environment, societal life, historical development, and the formation and affirmation of peoples and nations have influenced the emergence, development, evolution, and transformation of written characters organized into alphabets. Typically, learning a foreign language begins with becoming familiar with its letters.

It is well known that Japanese writing has ancient roots, is ideographic-syllabic in nature, and is based on two syllabaries – katakana and hiragana – along with kanji (Chinese characters) and romaji (Latin script).

When learners begin studying the Japanese language, starting with characters completely different from Ukrainian script, they gradually immerse themselves in the world of an Eastern language. At the threshold of this journey, they overcome intercultural shock and become accustomed to the subtleties of stroke order and line formation. From letters, they move on to kanji. This is extremely important, as letters, organized into words, and words into phrases and sentences, carry deep semantic meanings, accumulated knowledge, and the experiences of many generations of a given people. By acquiring writing skills, students gain the opportunity to become competent communicators, engaging in multilayered communication – from simple social media messages to the realms of business and even international treaties, important documents, and agreements, which exist not in spoken, but precisely in written form.

Therefore, in our view, when building the educational process of teaching and learning a foreign language, significant attention should be given to the development of students' literacy and writing skills. To support this statement, we decided to investigate how performing various types of written assignments – both standard and modern – in Japanese affects learners' knowledge levels and what role writing plays in the communication process.

**Key words:** competent communicator, communication, educational process, literacy, written tasks, writing skills, multi-level communication.

УДК 811.521'342.4:371.3

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.2>

Медведева К.А.,

викладач кафедри

японської мови та перекладу

Київського столичного університету

імені Бориса Грінченка

**Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.** Вважаємо, що було б доречно дослідити, які саме види письмової діяльності та виконання яких письмових завдань

у процесі вивчення японської мови дають найбільш позитивний результат, розвивають різностороннє мислення, підвищують, структурують та вдосконалюють рівень знань здобувачів освіти. То ж ми вирішили проаналізувати результати

студентів, які вивчають практичний курс японської мови початкового рівня, детальніше розглянути різні види письмових завдань задля пошуку найбільш вдалих, влучних та корисних, на основі яких надалі вибудовувати цікавий освітній процес з метою досягнення найкращих результатів.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У сучасному світі життя настільки швидкоплинне, що побутує думка, ніби головне навчитися висловлюватися іноземною мовою усно, то ж головна мета навчання – оволодіти навичками усного мовлення, а цифровізація вирішить всі інші складнощі. Ми не можемо погодитись із таким твердженням, тому розглянули традиційні та модерні погляди дослідників щодо даного питання. Також зазначимо, що питання про важливість грамотної письмової мови і про розвиток навичок письма гостро постало ще в 1960-ті роки [6, с. 15].

Говорячи про писемність, Тсубоне Юкарі на базі своїх сучасних досліджень зазначила, що на початковому рівні вивчення японської мови іноземними здобувачами освіти спостерігається вплив рідної мови на спосіб вираження думок у письмовій формі, оскільки при невисокому рівні володіння іноземною мовою, робочою залишається рідна мова. Що співпало з результатами досліджень Сакума Ясуюкі, проведеними ще у 2008 році. А також підтвердилися висновки, яких дійшли Танака Марі та Кубота Саюрі у 2014 році про те що, чим вищий рівень володіння японською мовою, тим краще студенти висловлюються письмово. Виклад думок відповідає меті творів, прослідковується наявність влучного змісту, структури, зв'язності речень [7, с. 81].

Цікавими ми також вважаємо дослідження Канада Мічіко, яка зауважила, що складність полягає саме у багатоаспектній та багатогранній природі викладу матеріалу у письмовій формі [15, с. 42].

Зазначимо, що писемність є складовою частиною мовної компетенції. Тож, щоб сформувати у студентів якісний стиль письма, на нашу думку слід проаналізувати дослідження Сесілії Ікеґучі та доповнювати навчальний процес культурними компонентами. Ми вважаємо, що це чинить позитивний вплив на підготовку здобувачів освіти до ефективної взаємодії з представниками інших культур [5, с. 39].

Дурдас Алла переконана, що формуванню ефективних навичок письма та створенню коректного дотепного процесу писемної комунікації сприяє наявність досвіду, лексичного запасу та оволодіння граматичним матеріалом [1, с. 79].

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Маємо на меті відшукати найефективніший та найрезультативніший спосіб удосконалення письмових навичок вивчення японської мови за короткий термін в рамках сучасного життя. А також зрозуміти чи впливає рівень знань

студента на вміння висловлювати свої думки японською мовою.

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Аналіз різнотипних видів письмових завдань, пошук найрезультативніших з них.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Розглядаючи питання письма та писемності у вивченні японської мови, ми вирішили виокремити декілька стадій, які, на основі нашого досвіду, вважаємо найбільш доречними: прописування азбук – прописування вивчених слів (з використанням абеток) – написання словосполучень та коротких речень (з використанням літер та застосуванням базового граматичного матеріалу) – прописування ієрогліфів – написання логічних, структурованих, смислових, змістовних речень, що можуть існувати, як окреме висловлювання, або ж стати основою висловлення думки з того чи іншого питання. В рамках вищезазначених стадій окреслимо такі види письмової діяльності: вправи, письмо на базі поданого матеріалу, творче письмо.

Початковий етап – прописування літер абетки. Важливо донести до студента, що в японській мові порядок пропису ліній має значення, впливає на форму та вигляд прописаного. Дієвими є прописи кожної літери. Вже на цьому базовому етапі ми повинні звернути увагу на зв'язок писемності та говоріння, оскільки їх відносять до продуктивних видів діяльності [2, с. 36].

Відповідно, слід донести до студента, що обидва види взаємопов'язані і що від рівня оволодіння даними видами мовленнєвої діяльності залежить якість продукту, який здобувач освіти буде створювати. Бажано наголошувати та наполягати на прописі літер рукою. Вчені Пем А. Мюллер та Даніель М. Оппенгеймер, психологи Пол Блум та Станіслав Дахен, професор Вірджинією Бернінгер довели, що саме прописування рукою стимулює мозок, поліпшує процес запам'ятовування, покращує процес сприйняття та обробки нової інформації, розширює словниковий запас, сприяє ефективній роботі мислення та креативності (що знадобиться нам на подальшому етапі формування думок) [3].

Прописування слів, на нашу думку, позитивно впливає і на процес запам'ятовування лексичного матеріалу і на процес відтворення у письмовій формі. студенти, які прописували літери від руки, швидше засвоїли їх та комфортніше себе почували, пишучи словарно-буквенні диктанти.

Написання словосполучень та коротких речень посідає надзвичайно важливе місце, так як на цьому етапі починає формуватися навичка коректного мислення японською мовою та правильний письмовий виклад матеріалу, так як застосовуються літери, слова, базова граматики.

Прописування ієрогліфів – це вид діяльності, подібний до прописування букв, просто дещо складніший.

Написання довгих змістовних речень, що передають думку, є найскладнішим, оскільки залежить від багатьох чинників. І для того, щоб цей вид діяльності був вдалим, варто спонукати студента до осмисленого підходу виконання завдань на відтворення словосполучень та не довгих не складних речень. І поступово доповнювати та розширювати їх новою лексикою та граматику, засвоєною з плином навчального процесу.

Наші спостереження показують, що до окреслених нами видів письмової діяльності слід вдаватися, починаючи з написання словосполучень і коротких речень. Вправи є стандартним процесом удосконалення знань шляхом багаторазового виконання. Для студентів, які вивчають японську мову початкового рівня, доволі вдалим є комплекс письмових вправ, запропонований на представлений у базовому основному підручнику *みんなの日本語* [11; 12]. В розділах *練習B* та *問題* достатньо схематично створених завдань для відпрацювання граматики-лексичного матеріалу. Ми радимо студентам, виконуючи ці вправи, переконатися, що вони здатні відтворити контекст українською мовою, а також проговорити утворене готове речення кілька разів, переосмисливши його.

Після пропрацювання япономовних речень, ми пропонуємо письмовий переклад з української мови на японську, з урахуванням пройденого матеріалу. Підсумком і показовим є результати тестів серії *みんなの日本語*, а саме *みんなの日本語 初級I 第2版 標準問題集* та *みんなの日本語 初級II 第2版 標準問題集* [13; 14].

Третім обов'язковим етапом, до якого ми вдаємося на постійній основі, є щотижневе написання заміток щоденника. Саме цей вид діяльності є першою і ефективною сходинкою до написання більш серйозних письмових робіт в майбутньому. Ми пропонуємо створювати замітки у вільній формі, орієнтуючись на базові стандартні запитання, і наполягаємо на використанні саме вивченого та добре засвоєного лексичного та граматичного матеріалу, оскільки головна мета щоденника – оформити набуті знання у смисловий текст. Опрацьовуючи зі студентом допущені помилки, є можливість підкоригувати та спрямувати здобувача освіти на відтворення тексту, відступаючи від впливу рідної мови та напрацьовуючи повагу до японської письмової мови. Слід зазначити також, що значно вирізняються щоденники студентів, які прислухаються до наших порад щодо опрацювання вправ з підручника. Вони більш влучні, прослідковується послідовний та смисловий виклад думок. Речення витікають одне з одного, доповнюють чи підсилюють попередню думку. Прослідковується структура. Щоденник – це початкова віха творчого письма.

Час від часу ми вдаємося до завдань, на основі поданого матеріалу, таких як: перефразування,

письмовий переказ, диктант японською мовою, диктант, диктант-переклад (українською мовою з япономовним відтворенням).

Найцікавішими як для викладача, так і для студента, є вільні творчі завдання, такі як: написання листів, написання електронних листів, постів у соцмережах, відгуків та вражень щодо побаченого чи почутого, стислий переказ прослуханого аудіювання та доповнення до нього, написання листівок, написання заміток, опису картин, творів на вільну чи задану тему тощо. Цікаві пропозиції представлено у підручниках *まるごと日本のことばと文化入門A1* *りかい* та *まるごと日本のことばと文化入門A2* *りかい* [9; 10]. Викладачеві слід фокусувати увагу студентів на дотриманні стилістики викладу матеріалу, підборі та вживанні влучного лексичного матеріалу, дотримання ідеї та змісту [8].

Ми дійшли висновку, що слід заохочувати студентів до креативних видів завдань, насамперед, заради того, щоб спонукати їхній мозок до всесторонньої роботи. А також задля оригінального способу мислення та персонального самовираження в рамках процесу міжмовної комунікації [4, с. 36].

Реалізація різних сучасних завдань, зокрема особисто-орієнтованих, описових, завдання на базі одного слова, з якого слід розвивати подальшу діяльність, причинно-наслідкові завдання також є доволі креативними та викликають інтерес та є своєрідним триггером для подальших обмірковувань [1, с. 79].

Ми схильні вважати, що до процесу розвитку писемних навичок слід долучати усі типи вправ, а саме: рецептивні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні, рецептивно-продуктивні, комунікативні, умовно-комунікативні, некомунікативні, одномовні та двомовні, тренувальні та контрольні, оскільки складність оволодіння навичками письма полягає у грамотній передачі японською мовою думок, створених українською мовою [1, с. 78; 2, с. 39].

**Висновки із цього дослідження та подальші перспективи в цьому напрямку.** Ми переконалися, що не варто нівелювати важливість письмових завдань. Це не просто засіб вивчення японської мови, а одна зі складових процесу. Письмові завдання та вправи загалом покращують рівень письма та писемності. Протягом навчального процесу слід увесь час апелювати до письмових вправ, оскільки вони сприяють процесу засвоєння нового матеріалу, структуруванню думок, розвивають здатність до письмових та лінгвістичних здібностей, формує комунікативні навички та забезпечує здатність студентів до комфортного спілкування в майбутньому в реальному житті. Щодо написання творчих робіт, ми усвідомили, що слід заохочувати студентів з кожною наступною роботою збільшувати обсяг прописаного

матеріалу, вдаватися до використання довгих, структурованих речень та розширення словникового запасу. Ми готові впевнено крокувати у ногу з сучасним освітнім процесом, приглядатися та прислухатися до потреб сучасного здобувача освіти, схильні в майбутньому до збільшення вправ на креативність, зокрема пробувати впроваджувати в традиційний навчальний процес роботу з блогами, подкастами, створення власних манґа чи відео з озвучкою. За можливості організовувати спілкування у чат-ботах з метою живого засвоєння теми. На нашу думку, традиційні вправи формують міцне коріння, а творчі – дають можливість гілкам дерева розпуститися.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дурдас А. Роль та місце письмових завдань у вивченні іноземної мови в університеті. *Освітологія*. 2023. 12(12). С. 76–83. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2023.12.7>.
2. Казанжи О. В. Методика навчання іноземної мови : навч.-метод. посіб. (до курсу «Методика навчання іноземної мови»). Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 227 с.
3. Карамзіна Л. А. Пишемо ручкою та рукою, і це корисно. Наукою по невігластву! *Країна знань*. 2021. №8-9. С. 43–46. URL: <https://www.krainaz.org/202309/913-hand-written> (Last accessed: 04.07.2025).
4. Durdas A. Teaching foreign languages efficiently: the role of creative writing / A. Durdas, T. Harbuza, Y. Radchenko, H. Starosta. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2022. Вип. 3. С. 33–38. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO\\_2022\\_3\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2022_3_6).
5. Ikeguchi, C. Integrated culture in language teaching. *The IAFOR International Conference on Education in Hawaii*. Official Conference Proceedings. 2022. P. 35–41. URL: [https://papers.iafor.org/wp-content/uploads/conference-proceedings/IICE/IICE2022\\_proceedings.pdf?t=5](https://papers.iafor.org/wp-content/uploads/conference-proceedings/IICE/IICE2022_proceedings.pdf?t=5) (Last accessed: 06.07.2025).
6. Matsuda P. K. Second Language Writing in the twentieth century: A situated historical perspective. *Exploring the Dynamic of Second Language Writing*, ed. by B. Kroll. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. P. 15–34.
7. Tsubone Y. Basic Study on Japanese Language Ability and Writing Skills for International Students: Using Placement Test and Automated Evaluation. *Osaka University of Tourism Journal Editorial Committee*. Osaka University of Tourism, 2020. P. 77–83. DOI: 10.20670/00000264.
8. Weaver L. Exploring the Different Types of Writing Tasks in the Cambridge Exams. *Cambridge Writing Checker*. 2024. URL: <https://cambridgewritingchecker.com/blog/exploring-different-types-writing-tasks-cambridge-exams#key-writing-tasks-overview-2> (Last accessed: 07.07.2025).
9. まるごと日本のことばと文化入門A1りかい(JF日本語「育スタンダード」準「コ」スブック) ペ「パ」バック. 東京: 三修社, 2013. 200 頁.
10. まるごと日本のことばと文化入門A2りかい(JF日本語「育スタンダード」準「コ」スブック) ペ「パ」バック. 東京: 三修社, 2014. 202 頁.
11. みんなの日本語 初級I 第2版 本冊 ペ「パ」バック. 東京: スリ「エ」ネットワ「ク」, 2012. 249 頁.
12. みんなの日本語 初級II 第2版 本冊 ペ「パ」バック. 東京: スリ「エ」ネットワ「ク」, 2013. 247 頁.
13. みんなの日本語初級II第2版標準問題集 ペ「パ」バック. 東京: スリ「エ」ネットワ「ク」, 2013. 66 頁.
14. みんなの日本語初級I第2版標準問題集 ペ「パ」バック. 東京: スリ「エ」ネットワ「ク」, 2012. 64 頁.
15. 鎌田美 千子. 日本語「育」のライティング指導に「する」ビリ「フ」. 大阪「光」大「研」究論集. 2024. 24 「. 33–44. URL: <https://tourism-lab.jp/wp2023/wp-content/uploads/2024/03/63ae628e9c260fc783f69bb29d2d7503.pdf> (Last accessed: 07.07.2025).